
PAKHUIS DE ZWIJGER

Sinds 2006 fungeert het voormalig vriespakhuis aan de Piet Heinkade als Pakhuis de Zwijger, platform voor creatie en innovatie, met een programmering waarin de stad van de toekomst centraal staat. In de afgelopen bijna vijftien jaar is Pakhuis de Zwijger uitgegroeid tot een podium waar mensen samenkomen die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een meer duurzame, eerlijke, moderne en democratische stad. Pakhuis de Zwijger maakt samen met een groot aantal partners ruim zeshonderd programma's per jaar, vrijwel allemaal gratis toegankelijk, en beoogt daarmee een laagdrempelige en veilige ontmoetingsplaats voor eenieder te zijn. Er is gekozen voor een 'praathuis' met een open dialoog en gesprekscultuur, een plek waar gemeenschappelijke ambities worden geformuleerd en verschillende inzichten en meningen gepresenteerd, om zo tot creatieve oplossingen te komen voor de urgente en complexe stedelijke vraagstukken van deze tijd.

In de komende periode staat de programmering in het teken van omvangrijke maatschappelijke uitdagingen en de ontwikkeling van Nieuw Amsterdam, waarmee Pakhuis de Zwijger de snelle stedelijke

bevolkingsgroei van Amsterdam duidt. Vraagstukken in de transitie naar een toekomstbestendige en inclusieve wereldstad staan hier centraal. De organisatie ontplooit hiertoe diverse initiatieven die ontmoeting en impact moeten genereren. De programmering is verdeeld over drie lijnen: stedelijke issues, global trends en de creatieve industrie. Het merendeel van de programma's, namelijk 55%, valt in de eerste categorie, de andere twee categorieën zijn goed voor respectievelijk 25% en 20% van het aanbod. Komende periode ligt de nadruk op de verbreding van de gespreks-groepen, meer zichtbaarheid van de toenemende diversiteit aan Amsterdammers, meer bijdragen aan democratisering van besluitvormingsprocessen en als laatste, meer verbinding met andere steden op regionaal en op mondiaal niveau. Om publiek uit andere stadsdelen te bereiken, zijn dependances opgericht in Nieuw-West, Zuidoost en in de toekomst mogelijk in Noord. Samen met ruim vierhonderd lokale, regionale, nationale en internationale partners wil Pakhuis de Zwijger experimenteren en flexibel blijven inspringen op nieuwe ontwikkelingen.

ADVIES

Artistiek belang

Pakhuis de Zwijger is een professionele en ambitieuze organisatie. De Amsterdamse Kunstraad is heel positief over de uitstraling, het heldere en duidelijke profiel van de instelling. Door 'de toekomst van het dagelijks leven in de stad' centraal te stellen in de programmering, heeft dit platform een duidelijk onderscheidend karakter in het Amsterdamse culturele veld. De programmering in drie lijnen is helder en passend bij de signatuur van Pakhuis de Zwijger. De kunstraad is te spreken over de diversiteit in het aanbod van spoken word-avonden tot dialoogsessies en boekpresentaties.

De aankomende vijf tot tien jaar zijn bepalend voor de veranderingen in Amsterdam gezien de snelle bevolkingsgroei. De stad herbergt nu al meer dan 180 nationaliteiten, en de verscheidenheid van inwoners

zal verder toenemen. Daarom vraagt deze tijd om een neutrale plek waar iedereen gehoord kan en mag worden. Pakhuis de Zwijger is een centrale spin het web van de democratisering en de stadsuitbreiding. Veel activiteiten zijn gericht op ontmoeting en het delen van kennis en ervaring, dat vindt de kunstraad positief.

Onder het label Nieuw Amsterdam heeft Pakhuis de Zwijger dan ook verschillende focusprogramma's met bijbehorende activiteiten opgezet, zoals het Nieuw Amsterdam Magazine, de Nieuw Amsterdam Raad, de Nieuw Amsterdam Prijs en de Nieuw Amsterdam Academie. De programma's van Pakhuis helpen om globale trends naar lokale trends te vertalen. Door de toenemende complexiteit is de noodzaak van duiding van ontwikkelingen steeds belangrijker, Pakhuis de Zwijger beschikt over de juiste tools om deze kwesties goed te kunnen bevragen.

De maatschappelijk impact en relevantie staan daarbij centraal. Het zwaartepunt in de programmering ligt volgens de kunstraad in het signaleren wat er in de stad speelt en om dat een podium te geven.

Vanaf 2017 is Pakhuis de Zwijger gaan programmeren op basis van de Amsterdamse Aanpak (Amsterdam Approach), volgens het principe van de 'dubbele triple helix' oftewel de multi-stakeholderaanpak. Een aanpak waar zes stakeholdergroepen de krachten bundelen om tot oplossingen te komen voor stedelijke- en buurtvraagstukken. Deze unieke werkwijze draagt bij aan de oorspronkelijkheid en zeggingskracht.

De kunstraad vindt dat de programmeurs van Pakhuis de Zwijger vakmanschap laten zien, de programma's worden op organisatorisch en productioneel vlak professioneel uitgevoerd.

Mede door het programma WeMakeThe.City dat in 2019 voor de tweede keer plaatsvond, is het internationale aspect duidelijk aanwezig. Vanuit de hele wereld kwamen maatschappelijke en culturele organisaties uit het netwerk van Pakhuis de Zwijger op bezoek. Vanaf 2021 zal het festival als biënnale verder gaan met in de tussenjaren een driedaags *kick-off event*.

De kunstraad is onder de indruk van het kaliber van de sprekers die Pakhuis de Zwijger zelf, of met een coproducerende partij, vanuit het buitenland naar Amsterdam weet te halen. Het betreft (vaak) sprekers die behoren tot de top in hun vakgebied. Pakhuis de Zwijger kijkt zelf ook

over de landsgrenzen en is bezig met opzetten van een dependance in Antwerpen, samen met en op uitnodiging van Endeavour (een bureau voor stedelijke ontwikkeling) en een vastgoedpartij. Het is de bedoeling dat Endeavour in coproductie met Pakhuis de Zwijger zestig bijeenkomsten per jaar realiseert. Daarnaast is er samenwerking met Londen via LSE Cities, onderdeel van de London School of Economics and Political Science. De kunstraad waardeert deze internationale verbindingen, ook omdat het de instelling helpt de stedelijke problematiek vanuit een internationaal perspectief waar te nemen. De kunstraad gaat er hierbij wel van uit dat dit niet ten koste zal gaan van de Amsterdamse activiteiten.

Belang voor de stad

Pakhuis de Zwijger noemt zich het 'Huis van de Stad', omdat de instelling programma's maakt die voor de inwoners van Amsterdam van belang zijn. De kunstraad vindt de programma's urgent. De vraag 'in welke stad willen we over vijf of over tien jaar leven' is er één waar elke Amsterdammer het antwoord op heeft. Pakhuis de Zwijger ziet Amsterdam dan ook als 'een stad van, voor en door iedereen'. De voertaal van 15% van de programmering is Engels, dat zijn ongeveer negentig programma's. Hierdoor is Pakhuis de Zwijger ook een plek waar geïnteresseerde expats goed terecht kunnen. Pakhuis trekt ook bezoekers van buiten Metropool Regio Amsterdam om aan de gesprekken deel te nemen.

In de programma's proberen de makers van Pakhuis de wereld beter te begrijpen, betere antwoorden te formuleren, en tot betere oplossingen te komen met alle inwoners. Om deze visie kracht bij te zetten, heeft Pakhuis de Zwijger ook zijn vleugels buiten het centrum uitgeslagen. De kunstraad is positief over de uitbreiding van de New Metropolis vestigingen in Nieuw-West (2018) en Zuidoost (2019) en de plannen om ook eventueel in Noord een dependance te openen. De beide satellietlocaties zijn inmiddels in een aparte stichting ondergebracht. De kunstraad wil Pakhuis de Zwijger complimenteren met het feit dat de instelling voor de dependances nieuwe samenwerkingspartners gevonden heeft. De kunstraad hoopt dat de afstand tot potentiële deelnemers aan de gesprekken en publiek wordt verkleind door de spreiding van activiteiten. Ook treedt er

verdieping en verbreding op, door nieuwe kennis en contacten in de stadsdelen op te doen. Deze informatie kan weer bijdragen aan de discussies op stadsniveau, waardoor er wederkerigheid ontstaat.

Het ondernemingsplan is echter vaag over hoe dit nieuwe publiek zijn plek op het podium en in de zaal zal vinden. Er wordt slechts de hoop uitgesproken dat dit lukt, maar een concreet plan van aanpak ontbreekt.

De drempel voor het publiek is in Pakhuis de Zwijger sowieso laag omdat alle programmaonderdelen, inclusief de podcasts, gratis zijn. Registreren om aanwezig te zijn bij een programma via de website van Pakhuis de Zwijger is voldoende. Dit beleid biedt een concurrentievoordeel in bezoekersaantallen ten opzichte van andere gesubsidieerde instellingen, terwijl de eigen inkomsten achterblijven. Tevens kan een kosteloos deurbeleid (onbedoeld) de waarde van de inbreng van de professionals devalueren.

Over het algemeen weet Pakhuis de Zwijger een brede waaier van bezoekers aan te spreken. De thematiek van het programma bepaalt met welk publiek de zaal gevuld is. De kunstraad merkt op dat de programmamakers voor bepaalde specialistische onderwerpen goed het beoogde publiek weten te vinden, met het risico dat er daardoor een zekere homogeniteit in het publiek ontstaat. Pakhuis de Zwijger erkent dit zelf ook in het ondernemingsplan en geeft aan dat vooral bij onderwerpen met betrekking tot De Ruimtelijke Stad en De Duurzame Stad op dit vlak nog veel werk te verrichten is. De plannen die de instelling hiervoor formuleert, vindt de kunstraad nog weinig concreet.

De kunstraad hoopt dat er tussen de bezoekers van de verschillende thema-avonden een grotere uitwisseling plaatsvindt. De locatie van Pakhuis de Zwijger met een eetcafé en bar leent zich goed voor ontmoetingen voor en na afloop van de programma's.

Uitvoerbaarheid

De kunstraad roemt Pakhuis de Zwijger om zijn sterke cultureel ondernemerschap, dat extra op de proef werd gesteld doordat de instelling in de kunstenplanperiode 2017-2020 geen structurele subsidie heeft ontvangen.

De bedrijfsvoering heeft een gezonde uitgangspositie en er is inzicht in de risico's, die door schaalbaarheid van de activiteiten relatief klein zijn. Er is een goede mix van verschillende inkomstenbronnen, afkomstig van bijdrages van partners, projectsubsidies en bijdrages vanuit enkele aan de stichting verbonden bv's.

De kunstraad heeft vragen bij de governancestructuur en de verschillende bv's achter Stichting Pakhuis de Zwijger. Zo vraagt Pakhuis de Zwijger subsidie aan voor personeel dat niet bij de stichting op de loonlijst staat, maar in dienst is bij Zalen Pakhuis de Zwijger BV. Dit vermindert inderdaad de risico's voor de stichting, maar is niet bevorderlijk voor de rechtspositie van het personeel en de transparantie van de bedrijfsprocessen.

Het nog op te zetten Vrienden van Pakhuis de Zwijger om de eigen inkomsten te verhogen, wordt door de kunstraad aangemoedigd, in tegenstelling tot het 'pay as you like'-principe ter vervanging van kaartverkoop. De kunstraad vindt dat de instelling entree moet gaan heffen. Pakhuis de Zwijger wil in de periode 2021-2024 een betere balans vinden tussen opdrachten van bedrijven, gemeente Amsterdam, ministeries en de meer autonome programma's. De kunstraad is hier in principe positief over, mits voor de bezoekers duidelijk blijft wie de afzender van het programma is. De instelling past de Fair Practice Code toe. De kunstraad vindt het zorgvuldig hoe Pakhuis de Zwijger alle waarden binnen de code bespreekt in het plan, maar de benchmark die de stichting uitvoert op de hoogte van de betalingen aan medewerkers en freelancers die worden ingehuurd door Pakhuis de Zwijger BV, schept verwarring zolang de leiding van de stichting en de bv in één hand zijn.

Pakhuis de Zwijger is ook ingesprongen op de trend aan contentmarketing te doen. Naast de live casts zijn er ook zestig podcasts met in totaal al 70.000 beluisteringen. De kunstraad ziet voor Pakhuis de Zwijger Community met 40.000 leden zeker een groeipotentieel online.

De twintig moderatoren die de instelling elk jaar intern opleidt en vervolgens in haar netwerk introduceert, en de Nieuw Amsterdam Academie, waarbij jongeren een jaar lang samen met lokale makers van de New Metropolis-vestigingen aan de maatschappelijke opgaven van het stadsdeel werken, vindt de kunstraad een mooie vorm van talentontwikkeling.

Diversiteit en inclusie

De kunstraad constateert dat Pakhuis de Zwijger zich nog te veel verlaat op de samenwerkingen die het in de laatste jaren is aangegaan met een groot aantal partners, als het over diversiteit en inclusie gaat. Partners die van nature al een meer divers profiel hebben, of een breed cultureel publiek aan zich weten te binden.

Pakhuis de Zwijger is zich terdege bewust van de opgave om een breder en meer divers publiek aan zich te binden en heeft in 2017 een begin gemaakt om een betere afspiegeling van de Amsterdamse samenleving binnen te halen, zowel op het podium als in de zaal. De kunstraad ziet in de plannen een voortzetting van die lijn. Zo zorgt de instelling ervoor dat geen enkel programma uit alleen maar mannelijke sprekers bestaat. De programmamakers zoeken actiever naar meer diversiteit in nationaliteit, religie, afkomst en geaardheid. Ook in de *Code of Conduct* die de instelling heeft opgesteld met de medewerkers ziet de kunstraad een positieve ontwikkeling. Gezien het ambitieniveau dat Pakhuis de Zwijger op andere gebieden tentoonspreidt, verwacht de kunstraad ook op dit terrein een ambitieus plan van aanpak.

De initiatieven De Nieuw Amsterdam Raad, bestaande uit 45 *'high potential millennials'* met zeer diverse achtergronden en het programma Nieuwe Verbinders, een leiderschapsprogramma voor 150 jongeren uit de grote steden, zijn goed; de kunstraad ziet uit naar de verdere implementatie en resultaten hiervan.

Pakhuis de Zwijger opteert voor functieplek 8 in de Amsterdam Bis 2021-2024: podium en platform voor debat en programma's over kunst, cultuur, politiek en ontwikkelingen in de stad. De Amsterdamse Kunstraad adviseert, Pakhuis de Zwijger deze functieplek toe te kennen.

Huidig	n.v.t.
Huidig 2020*	n.v.t.
Gevraagd	€ 700.000
Advies	€ 450.000

*inclusief (eenmalige) 0,9% compensatie nominaal in het jaar 2020
